

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาของปัญหา

เนื่องจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดของภาคใต้ และความหนาแน่นของประชากรต่ำกว่าอัตราค่าเฉลี่ยของภาค คือมีความหนาแน่นของประชากร ๔๑ คนต่อตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นค่าเฉลี่ยของประชากรในภาคใต้ ๗๗ คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แหล่งแร่ ป่าไม้ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งประมง และมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ยางพารา มะพร้าวและไม้ผล จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองปีติมานาน การจะติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ได้ก็โดยทางรถไฟแค่เพียงทางเดียวที่สำคัญ นอกนั้นเป็นทางเรือซึ่งมีความสำคัญเฉพาะเพียงการขนส่งสินค้าบางประเภทเท่านั้น เฝิงจะมีเส้นทางรถยนต์ติดต่อได้สะดวกกับจังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดอื่น ๆ เมื่อปลายปี ๒๕๒๐ นี้เอง ก็มีเส้นทางหลวงแผ่นดินสายเอเชีย และเส้นทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๐๑๐ จากภาคกลาง ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปยังจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ การที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวกขึ้น คาดว่ามีส่วนสำคัญ ทำให้มีแรงดึงดูดทำให้ประชากรอพยพเข้ามาในจังหวัดเพิ่มมากขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เนื่องจากความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ในเมื่อประชากรมีแนวโน้มที่จะอพยพเข้าสู่ถิ่นอื่นเนื่องจากการคมนาคมสะดวก ในพื้นที่ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และความหนาแน่นประชากรค่อนข้างต่ำ ดังกล่าวมาแล้ว สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญทำให้ประชากรจากจังหวัดและภาคอื่น ๆ อพยพเข้าไปประกอบอาชีพในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับอัตราการเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติของจังหวัดด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว จึงต้องการศึกษาถึงความสามารถในการรับกำลัง (จำนวน) ประชากรของพื้นที่ว่า ในพื้นที่นี้จะมีความสามารถรับจำนวนประชากรได้อีกจำนวนเท่าไร โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างประชากรและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ จากข้อมูลอื่นเป็นเศรษฐกิจหลักของจังหวัด ที่จะเลี้ยงประชากรในพื้นที่ให้มีความอยู่ดีกินดี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงขีดจำกัดทางกายภาพของพื้นที่ด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

ก. ความสามารถของผลิตในพื้นที่ที่จะเลี้ยงจำนวนประชากร

ข. รายได้และค่าใช้จ่ายของประชากรที่ประกอบอาชีพเศรษฐกิจหลักสามารถที่จะเลี้ยงจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพเศรษฐกิจรอง (อาชีพค้าปลีกหรือ อาชีพหัตถา) ได้เป็นจำนวนเท่าใด

๑. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อจะได้ข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการวางแผนว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีควรมีประชากรจำนวนเท่าใด จึงจะอยู่ในภาวะที่สมดุลย์ และสอดคล้องระหว่างประชากรพื้นที่ และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีผลทำให้ประชากรในพื้นที่มีความเป็นอยู่ที่ดี ในระดับมาตรฐานการครองชีพในสังคมปัจจุบัน และมีการกระจายตัวของประชากรสม่ำเสมอในพื้นที่ และเพื่อได้ทราบความสามารถของประชากรที่ประกอบอาชีพในเศรษฐกิจหลักจะเลี้ยงประชากรในอาชีพเศรษฐกิจรองได้เป็นจำนวนเท่าใดและเพื่อให้เป็นแนวทางพื้นฐานในการวางแผนในการจัดสรรประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพในการผลิตของพื้นที่ให้มีความสมดุล

๔. วิธีค้นคว้าวิจัย

เนื่องจากในการศึกษา จำเป็นต้องใช้ข้อมูลในหลายสาขา และจากหน่วยงานต่าง ๆ ข้อมูลที่ใช้จึงเป็นข้อมูลประเภททุติยภูมิ (Secondary data) จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหมด เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือในลักษณะใกล้เคียงกัน แต่ในบางเรื่องจำเป็นต้องสอบถามจากผู้ประกอบการ เพื่อให้ได้ความมั่นใจในการใช้ข้อมูลทุติยภูมิมาก

บั้งขึ้น ได้รวบรวมข้อมูลจากจังหวัด ทั้งจากหน่วยราชการและผู้ประกอบการในสาขาอาชีพ
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารอ้างอิงจากหน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการทั้งใน
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แหล่งที่มาของข้อมูลมีดังนี้ คือ

๑. สำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยรวบรวมผลิตภัณฑ์จากค่านกสิกรรมของปีต่าง ๆ
ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ ถึงปี ๒๕๑๔ เพื่อศึกษาเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ แล้วนำผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมา
หาค่าเฉลี่ยต่อไร่ เพื่อหลีกเลี่ยงชนิดผลผลิตในการศึกษาเฉลี่ยต่อไร่อื่นเนื่องจากสภาพ
ความแปรปรวนของภูมิอากาศ

๒. กระทรวงอุตสาหกรรม

๒.๑ กองควบคุมโรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง

๒.๒ กรมทรัพยากรธรณี

๓. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

๓.๑ กรมส่งเสริมการเกษตร

๓.๒ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

๓.๓ กองเศรษฐกิจการเกษตร

๓.๔ กรมประมง

๓.๕ กรมปศุสัตว์

๓.๖ กรมพัฒนาที่ดิน

๓.๗ กรมชลประทาน

๓.๘ กรมป่าไม้

๔. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๕. กระทรวงมหาดไทย

๕.๑ กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

๕.๒ สำนักผังเมือง

๖. กระทรวงพาณิชย์

๖.๑ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

๗. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
 - ๗.๑ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขามานคอบ
๘. ธนาคารแห่งประเทศไทย
๙. หอสมุดต่าง ๆ
 - ๙.๑ หอสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - ๙.๒ หอสมุดสำนักผังเมือง
 - ๙.๓ หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - ๙.๔ หอสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ๙.๕ หอสมุดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

สำหรับหน่วยงานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังต่อไปนี้

๑. สำนักงานจังหวัด
๒. สำนักงานเกษตรจังหวัด
๓. สำนักงานประมงจังหวัด
๔. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
๕. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
๖. สำนักงานคลังจังหวัด
๗. สำนักงานสรรพากรจังหวัด
๘. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
๙. สำนักงานแรงงานจังหวัด
๑๐. สำนักงานขนส่งจังหวัด
๑๑. สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

- ๑๒. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด
- ๑๓. สมาคมชาวประมงจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๑๔. ผู้ประกอบกิจการอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น
 - ๑๔.๑ ผู้จัดการโรงแรมยาง
 - ๑๔.๒ ผู้จัดการโรงโม่หิน
 - ๑๔.๓ ผู้จัดการทำน้ำมันมะพร้าว
 - ๑๔.๔ ผู้จัดการทำปลาป่น
 - ๑๔.๕ ผู้จัดการโรงทำน้ำตาล

๕. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยได้แยกศึกษาออกเป็นสาขาต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ก. ความสามารถจากผลผลิตในแต่ละอำเภอที่สามารถเลี้ยงประชากรในพื้นที่ได้

๑. ทางด้านการเกษตรกรรม ซึ่งแบ่งย่อยเป็น การกสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง ป่าไม้ ซึ่งแต่ละสาขาจะศึกษาถึงรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละด้านและลักษณะการใช้จ่ายของครัวเรือน

๒. เหมืองแร่ เนื่องจากในพื้นที่บางอำเภอ มีการทำเหมืองแร่ที่สำคัญ โดยเฉพาะแร่ดีบุก ซึ่งมีรายได้จากการทำเหมืองแร่ประมาณ ๕ % ของโครงสร้างรายได้ของจังหวัดในปี ๒๕๒๐ โดยการศึกษาต้นทุนในการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายในการลงทุนที่ท่องเที่ยวพักผ่อนบริการในเขตเมือง

๓. อุตสาหกรรม ศึกษาถึงบทบาทความสำคัญของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมประเภทอุตสาหกรรมฐานของจังหวัด

๔. การบริการ นำรายได้ของผู้ที่ทำงานในหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจหักลบด้วยภาษี เพื่อดูจำนวนเงินที่ใช้จ่ายจริงในพื้นที่

ทั้ง ๔ สาขา นี้ จะศึกษาถึงจำนวนผลผลิตผลตอบแทนในการลงทุน รายได้

ค่าใช้จ่าย ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน รวมทั้งลักษณะการใช้จ่ายเงินของประชากร ในแต่ละอำเภอ ลักษณะการลงทุนในการประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ เช่น ในการเกษตรกรรม เหมืองแร่ และอุตสาหกรรม เพื่อจะได้นำเงินค่าใช้จ่ายทั้งในด้านการลงทุน และค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนมาคำนวณหาความสามารถของประชากร อาชีพเศรษฐกิจหลักในการเลี้ยงประชากรอาชีพเศรษฐกิจรองว่ามีความสามารถที่จะเลี้ยงได้เป็นจำนวนเท่าใด

๖. ข้อจำกัดในการวิจัย

ข้อจำกัดในการวิจัย ส่วนมากเนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งในบางเรื่อง จะต้องใช้ข้อมูลในระดับประเทศ เช่น ในการศึกษาค้นทุนการเพาะปลูกของพืชบางประเภท และการศึกษาค้นทุนอุตสาหกรรม ซึ่งในบางเรื่องจะต้องประมาณการในการศึกษาค้นทุน เช่น ในการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากลักษณะการประกอบเลี้ยงสัตว์ไม่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ จึงทำให้การศึกษาค้นทุนที่แท้จริงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้การนำเอาอัตราการทำกำไรของ ท่อควมริควรรมาใช้ในการวิจัยก็เป็นการนำเอาผลจากการเก็บข้อมูลในระดับประเทศมาใช้ ซึ่งคาดว่าอาจจะมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง นอกจากนี้ยังมีเงินและค่าใช้จ่ายบางประเภท ที่ต้องนำมาพิจารณาในการวิจัย เช่น เงินโอนเข้า - ออกจากจังหวัด เงินใช้จ่ายใน โครงการพัฒนาจากรัฐบาลส่วนกลาง เงินจากนักท่องเที่ยว และเงินซึ่งผู้ประกอบการต่าง ทองถิ่นนำมาลงทุน และเงินผลกำไรในท้องถิ่นไปลงทุนที่อื่น และยังมีเงินค่าใช้จ่าย ซึ่ง ประชากรในพื้นที่ได้ใช้จ่ายในการส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนในพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะ ในกรุงเทพมหานครอันเป็นแหล่งกลางของการศึกษาที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้จะใช้ ในการศึกษาแล้ว ยังจำเป็นต้องซื้อบ้าน ที่ดิน เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับบุตรหลาน ใน จำนวนเงินเหล่านี้ไม่สามารถที่จะสืบทราบได้ว่าเป็นเงินมากน้อยแค่ไหน อย่างไร และ ไม่มีหน่วยงานส่วนไหนของรัฐบาลที่เฝ้าจัดทำข้อมูลเหล่านี้ไว้ ซึ่งผู้วิจัยก็ไม่สามารถที่จะ รวบรวมข้อมูลเหล่านี้ได้ เพราะต้องใช้กำลังคนและเงินเป็นจำนวนมาก อีกทั้งต้องใช้ ระยะเวลายาวนานในการจัดทำข้อมูล

แต่อย่างไรก็ตามผลจากการวิจัยนี้ก็ยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพื้นฐานในการ

วางแผนถึงความสามารถในการรับกำลังประชากรของพื้นที่ได้

ในการศึกษาจำนวนประชากรที่พื้นที่รับได้สูงสุดนั้น เราได้อธิบายความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่กสิกรรมเป็นหลักในการพิจารณา ทั้งนี้เนื่องจากว่ารายได้หลักของจังหวัดมาจากการกสิกรรมถึง ๒๖.๑๔ % ของผลิตภัณฑ์มวลรวม และเนื่องจากผลตอบแทนทางกสิกรรมเป็นสัดส่วนโดยตรงกับการใช้พื้นที่ และพื้นที่ของจังหวัดส่วนใหญ่ใช้ในการกสิกรรม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย